

ЗА ДА СИ СПОМНЯ

ЛАРА ЕЙВЪРИ

Превод от английски Анелия Янева

ЕГМОНТ

ЕГМОНТ

Всички права запазени. Нито книгата като цяло, нито части от нея могат да бъдат възпроизвеждани под каквато и да е форма.

Оригинално заглавие *The Memory Book*
Copyright © 2016 by Alloy Entertainment

alloy**entertainment**

Published by arrangement with Rights People, London.
Produced by Alloy Entertainment, LLC.

Превод Анелия Янева
Коректор Таня Симеонова
Дизайн и илюстрация на корицата Стоян Атанасов

Издава „Егмонт България“ ЕАД
1142 София, ул. „Фритъф Нансен“ 9
www.egmontbulgaria.com

Отпечатано в „Полиграфюг“ АД, Хасково, 2016
Тираж: 1500 бр.
ISBN 978-954-27-1859-8

На Тии и Шери Бейби

Проглеждаме за света само веднъж, в детството.
Всичко останало е памет.

Луиз Глюк

ЗА ДА СИ СПОМНЯ

Ако четеш това, сигурно се чудиш коя си. Ще ти дам три жокера. Жокер 1: Будувала си цяла нощ да завършиш есето по литература върху „Притчата за отровното дърво“*. Както го пишеш, си се унесла за кратко и си сънувала, че се целуваш с език с Джеймс Монро, петия американски президент, на когото е кръстена Доктрината Монро**.

Жокер 2: Пиша това за теб край кръглото прозорче на табана – знаеш го, откъм източната страна на къщата, където скосеният покрив почти опира пода. Планината Грийн Маунтинс съвсем наскоро се е покрила със зеленина след тази необичайно подгизнала от влага късна пролет; навън е кишабо от мокрия сняг и в сумрака призори едва различаваш Палето, който прави утринната си физзарядка, подскачайки нагоре-надолу по склона в неговия си безцелен щастлив маниер. И май пилците трябва да се хранят.

* Роман от Барбара Кингсолвър за мисионерско семейство в Конго, непреведен на български. – Бел. прев.

** Геополитическа концепция, определяла политиката на САЩ в Западно-то полукукло през по-голяма част на XIX и началото на XX в. – Бел. прев.

Изглежда, аз трябва да го свърша. Тъпи пилци.

Жокер 3: Още си жива.

Е, сега вече разбра ли коя си?

Ти си аз, Саманта Агата Маккой в не-чак-толкова-далечното бъдеще. Пиша това за теб. Разправят, че паметта ми няма да е още дълго същата и ще започна да забравям разни неща. Отначало по малко, а после и повече. Затова пиша, за да помня.

Няма да е нито дневник, нито споменник, нито нещо от моя род. Първо на първо, става дума за текстови файл в малкия лаптоп, който нося навсякъде със себе си, така че дай да не ставаме прекалено мелодраматични. Второ, мога да прогнозирам, че когато приключа (вероятно никога няма да не стане), написаното ще надскочи по дължина и обхват типичния дневник. Това обаче е книга. Имам вродена склонност да прекалявам с писането. Като например с есето върху „Притчата за отровното дърво“, което трябваше да е пет страници, а накрая излязоха десет. Или както написах есета по всички загадени теми във формуляра за кандидатстване в Нюйоркския университет, та да може приемната комисия да си избере. (Проработи – приета съм.) Освен това непрекъснато обогатявам и редактирам страницата на Хановерската гимназия в Уикипедия – вероятно най-подробната и изчерпателна страница за коя да е гимназия там, което отвсякъде си е странно, защото, формално погледнато, няма как да уча в Хановер. Както ти е известно (надявам се), аз не живея в Ню Хемпшир, а във Вермонт; също така ти е известно (надявам се), че Саут Страфърд е градче с петстотин жители и няма начин да си напазарувам училище по свой вкус в местния супермаркет. Затова купих на изплащане стария пикап на татко и открих някои

ЗА ДА СИ СПОМНЯ

вратички в политиката на щата.

Пиша тази книга за теб. Как би могла да забравяш нещо с този удобен справочник, който винаги ти е под ръка? Смятай написаното дотук за увод към енциклопедия за теб. Не, по-скоро за твой речник.

Саманта (съществително собствено, лице): името Саманта е както американско, така и на иврит. На английски значението му е „слушател“. На иврит – „Чуй името Божие“.

Чуй името Божие, това не би трябвало да е някакво съзливо писание, но накрая може да излезе точно такава. Изпитвахме емоции още в средното училище, но тогава изобщо не ни пукаше за тях. Само че те успяха някак да се промъкнат обратно в живота ни.

И подадоха глава вчера в кабинета на г-жа Таунсенд.

Г-жа Таунсенд (съществително собствено, лице): професионалният консултант, който ти даде шанс да се пробваш по всички предмети в часовете за напреднали*, включително ония, които не бяха включени в твоята учебна програма; тя те запозна с всички възможни стипендии за жени, така че да не разориш родителите си с таксата за висше образование. Г-жа Таунсенд прилича на по-уморена версия на телевизионната водеща Опра Уинфри и заедно с конгресмен Елизабет Уорън е в пантеона на твоите герои.

И така, седях в кабинета на г-жа Таунсенд, за да проверя дали не пропускам някой краен срок за предаване на класна работа – последния месец се наложи аз и мама да ходим два пъти на преглед при генетик чак в Минесота.

* В САЩ гимназистите имат право да посещават часове за напреднали, където се преподава материал от началните курсове в университета. – Бел. прев.

ЛАРА ЕЙВЪРИ

Даже пролетна ваканция не успях да видя като хората. (Прозвуча така, сякаш някога изобщо съм имала пролетна ваканция като хората, но поне се надявах с Маги да се подготвим по-основно за Националния турнир по дебати, който е само след месец.)

Ще пробвам да възстановя сцената:

Бели стени, покрити с обехтели плакати от рода на **МЛЯКОТО Е ПОЛЕЗНО ЗА ОРГАНИЗМА**, останали от предишния професионален консултант, защото, откакто постъпи преди пет години, 2-жа Таунсенд е толкова претрупана с работа, че не е останало време да ги смени. Аз съм настанена върху тапициран куб, който би трябвало да е готината и модерна версия на стол, но всъщност си е просто куб. Насреща е 2-жа Таунсенд в жълт пуловер, косата ѝ се вие на гъсти черни къдри.

Моля я да ми даде 24-часова отсрочка за есето върху „Притчата за отровното дърво“.

Г-жа Т.: Защо ти трябва отсрочка?

Аз: Пипнах едно нещо.

Г-жа Т. (*все още втренчена в екрана на компютъра и цъка с мишката*): Какво нещо?

Аз: Вижте в Гугъл Нимън-Пук, тип С.

Г-жа Таунсенд го изписва и започва да чете.

Г-жа Таунсенд (*мърмори под нос*): Какво?

Наблюдавах как очите ѝ бягат по редовете. Надясно, наляво, надясно, наляво, после по диагонал. Това си го спомням.

Аз: Много е рядко.

Г-жа Т.: Какъв е този Нийбър-Пукънс? Някаква шега ли?

ЗА ДА СИ СПОМНЯ

Не се удържах и се разсмях, въпреки че физиономията ѝ направо се смачка, докато четеше.

Аз: Нимън-Пук тип С. Казано най-общо, деменция.

Г-жа Таунсенд откъсва очи от компютъра и ченето ѝ увисва.

Г-жа Т.: Кога ти поставиха диагнозата?

Аз: Преди два месеца за първи път. После известно време имаше едно ха напред, ха назад, докато се потвърди. В крайна сметка се разбра, че наистина го имам.

Г-жа Т.: Значи ще си загубиш паметта? И ще халюцинираш? Кое го предизвика?

Аз: Генетично е. Моя пралеля е починала от същото, когато е била много по-малка от мен.

Г-жа Т.: Починала?

Аз: Заболяването се среща често сред канадците с френски корени, а майка ми е канадка с френски корен, така че...

Г-жа Т.: Извинявай, „починала“ ли каза?

Аз: Аз не се каня да умирам.

Съмнявам се, че тя чу това последното – може пък да е за добро, защото на този етап нито мога да го потвърдя, нито да го отрека със сигурност. Знам само – и забравих да го спомена пред г-жа Таунсенд (съжалявам, г-жо Т.), – че хора на моята възраст със същите симптоми (без да са ги имали като по-малки) се срещат изключително рядко. Обикновено симптомите на болестта се проявяват при съвсем малки деца и техният организъм не може да се справи с деформацията. Така че ние тук говорим за „различни срокове“, както се изрази докторът. Попитах това зле ли е, или добре. „За момента вярвам, че е за добро.“

ЛАРА ЕЙВЪРИ

Г-жа Т. (*с ръка на челото*): Сами, Сами.

Аз: Засега всичко с мен е наред.

Г-жа Т.: Боже. Да, но... Ходиш ли при някого? Родителите ти как се справят? Искаш ли да се прибереш у дома?

Аз: Да. Отлично. Не.

Г-жа Т.: Кажу да ми се обадят.

Аз: Добре.

Г-жа Т. (*разпервайки ръце*): И ми съобщаваши това просто ей така, между другото, докато искаши отсрочка за есето по литература? Изобщо не си длъжна да го пишеш, за бога! Не си длъжна да правиши каквото и да било. Мога още сега да звънна на г-ца Сиглър.

Аз: Недейте. Всичко е наред. Ще го напиша довечера.

Г-жа Т.: С радост бих го направила, Сами. С такова нещо шега не бива.

Да, предполагам наистина е сериозно. Нимън-Пик (има три типа – тип А, В и С, – а аз имам С, наричан за кратко НПС, единственият, който някога съм имала, ха-ха-ха) се дължи на натрупването на лош холестерол в черния дроб и галака, в резултат на което мозъкът блокира. Това възпрепятства способността за усвояване на познания, двигателните функции, паметта, метаболизма. При мен засега не се е отразило на нищо от изброеното, но по всичко личи, че само след година ще усетя симптомите. Любопитни имена слагат на тия неща, които доскоро си мислех, че са просто нервни тикове. Понякога, като се смея по-дълго, ме наляга някаква сънливост. Това е катаплексия. Друг път посегна ли за слъницата, не мога да я нацеля: това е атаксия.

Всичко това обаче е нищо работа в сравнение със загубата на паметта. Както ти е известно (не губя надеж-

ЗА ДА СИ СПОМНЯ

да!), аз съм дебатьор. Паметта означава много за мен. Не съм роден дебатьор, но ако не бях влязла в клуба преди четири години най-вероятно – без майтап – щях да се прикляпам към тревата. Или към еротичната фен фикшън литература. Или друго подобно. Дај да ти разкажа тази история:

Някога, някога, много отгавна, Бъдеща Сам, ти беше на четиринайсет и беше най-непопулярното създание (все още си е така), чувстваше се абсолютно отритната и сякаш за теб нямаше място под слънцето, особено в гимназията. Вашите не ти купуваха готини грешки; теб първа те изхвърлиха от отбора по народна тонка; нямаше представа, че трябва да кажеш „извинете“, като се оригнеш, и се беше превърнала в ходеща енциклопедия за митични чудовища и научнофантастични космически превозни средства. Казано накратко: вълнуваше се повече за съдбата на Средната Земя*, отколкото за истинската Земя.

После майка ти насила те накара да се включиш в някое извънкласно занимание, а клубът по дебати просто беше на първо място в списъка. (Щеше ми се тая история да звучи малко по-епично.) Така или иначе, оттогава всичко се промени. Целият потенциал на твоя мозък, който до момента използваше да запомниш различните видове извънземни, сега беше впрегнат да съхрани идеи на човечеството, исторически събития и начин на мислене, които свързваха твоя малък, забутан сред планините дом с великия световен рег, белязан от несправедливост, триумф и алчност – също като фентъзи историите, към които беше прикляпана, затова пък реален.

Освен това много те биваше. След всичките години,

* Главно поле на действие в книгите на британския фентъзи писател Дж. Р. Р. Толкин. – Бел. прев.

посветени на книгите, достатъчно беше да погледнеш даден пасаж, за да го повториш дума по дума след десет минути. Пропуските в доброто възпитание в този случай работеха в твоя полза, защото не ти трябват изискани маниери, за да изложиш идеите си. Дебатът ти помогна да осъзнаеш, че не се налага да се потапяш във въображаеми светове, за да добиеш представа за широкия свят отвъд Ъпър Вали, Върмонт. Това те обнадежди – значи можеше да си част от реалния свят и пак да бъдеш себе си. Накара те да се почувстваш супер яко (въпреки че си остана супернепопулярна). Накара те да залягаш още повече на учението, така че щом попаднеш в реалния свят да можеш истински да работиш върху всички спорни въпроси, по които сега дебатираш.

Ето защо оттогава гордо се числя към хората, които бродят из коридорите на гимназията през уикенда и си приказват сами на скоропоговорка по куп въпроси на социалната несправедливост. Точно така, същите тия откачалки, които смятат за забавно да изръшкат целия интернет и хилядите статии по въпроса за абортите, а после да цитират наизуст части от тях на подиума срещу своя опонент, докато не се стигне до нечия риторична смърт. Същите, които се смятат за непълнолетни юристи от ранга на хората с бизнес костюми. Това ме кефи.

По същата причина не си оставям магарето в калта и винаги намирам извинение, щом пропусна назначените от лекаря медицински изследвания; освен това ми се налага – ти добре ме разбираш – на турнирите да се нахъсвам пред огледалото. Преди да ми открият болестта, паметта беше моят коз. Моята способност да запамятам разни неща ми спечели стипендия. Моята памет ми донесе наградата „Работна пчеличка“ по прабопис на окръг

ЗА ДА СИ СПОМНЯ

Графтън още като бях единайсетгодишна. А сега всичко приключи. Мен ако питаш, това направо не може да се побере в главата на човек.

КАРАЙ ДА ВЪРВИ.

Ето ни пак в кабинета на професионалния консултант, а откъм коридора дочувам гласовете на хора, които си крещат за някакви глупости.

Аз (*надвиквайки шума*): Всичко е наред. Както и да е. Дали може пак да ми кажете за оня подготвителен курс по право в Нюйоркския университет? Знам, че допускат само първокурсници от колежа, но бих могла...

Г-жа Таунсенд издава задавен звук.

Аз: Г-жо Т.?

Г-жа Таунсенд вади от чекмеджето си хартиени кърпички и започва да си бърше очите.

Аз: Добре ли сте?

Г-жа Т.: Просто не мога да повярвам.

Аз: Ясно. Сега обаче трябва да тръгвам за кръжока по грънчарство.

Г-жа Т.: Извинявай. Това е толкова шокиращо. (*Прокашля се, да си прочисти гърлото.*) Ще ти се налагат ли още отсъствия от училище?

Аз: Не. Ще отсъствам чак в края на май, пада се точно около завършването. Но става дума само за кратко пътуване за консултация със специалист. Най-вероятно презлед.

Г-жа Т.: Много си силна.

Аз (*започвам да си събирам нещата, готвейки се да тръгвам*): Опитвам се.

ЛАРА ЕЙВЪРИ

Г-жа Т.: Знам те още от четиринайсетгодишно момиченце с ония малки (*тя свива палеца и показалеца на двете си ръце в кръг и ги вдига пред очите*) очила.

Аз: Още нося очила.

Г-жа Т.: Но са вече други. По-изискани. Сега приличаш на млада дама.

Аз: Благодаря.

Г-жа Т.: Сами, почакай.

Аз: Окей.

Г-жа Т.: Ти наистина си много силна, но... Предвид всичко това... (*Г-жа Т. пак започва да се дави.*)

В този момент започвам да усещам някакво притеснително стягане в гърлото, което отначало приемам за страничен ефект от болкоуспокояващите, които пия. Г-жа Т. е до мен още от първата ми година в гимназията. Тя е единственият възрастен, който наистина ме слуша като говоря.

Вярно, нашите също се опитват, но ми отделят само по пет минути между своите професионални задължения, храненето на по-малките ми брат и сестри и запущането на новопоявила се дупка в скапаната ни къща в погнотието на планината. На тях не им пука с какво се занимавам, стига да бдя брат ми и сестрите да не се изпотрепят и да си върша къщната работа. Когато казах на 2-жа Таунсенд, че ще спечеля Националния турнир по дебати, ще вляза в Нюйоркския университет и ще стана адвокат по човешките права, първите ѝ думи бяха: „Нека направим така, че да се сбъдне“. Единствено тя повярва в мен.

Затова вместо да казва онова, което каза после – тук рискувам да стана мелодраматична – просто можеше да

ЗА ДА СИ СПОМНЯ

ми бръкне в гърлото и да ми извади сърцето.

Г-жа Т.: Смяташ ли, че изобщо ще успееш да се справиш в колежа?

В главата ми сякаш избухват експлозии.

Аз: Моля?

Г-жа Т. (*сочейки екрана на компютъра*): Ами това... Аз, разбира се, пак ще го прочета, но... по всичко личи, че то засяга всичко. Може да причини доста сериозни поражения.

Аз: Известно ми е.

Виж какво, мога да приема истината за здравословното си състояние, но не и да махна с лека ръка на своето бъдеще. Бъдещето ми, заради което се трудих толкова здраво, докато го подрежда. Бъхтих се с години да вляза в Нюйоркския университет и най-после му се вижда краят. Самото допускане на г-жа Таунсенд, че може изобщо да се откажа, направо ме довежда до бяс.

Г-жа Т.: И което е най-лошото – паметта ти ще пострада. Как ще се справяш с учебния материал при това положение? Възможно е...

Аз: Не!

Г-жа Т. подскочи. Сега беше мой ред да се разхлипам. Тялото ми не е привикнало да плаче, затова сълзите изобщо не рухнаха като бистри капки със свършените форми на супермоделите, както очаквах. Вместо това цялата се тресях и солената вода напълни очилата ми. Изненадах се от странното скимтене, което се изтръгна от дълбините на гърлото ми.

ЛАРА ЕЙВЪРИ

Г-жа Т.: О, не. О, не, не. Извинявай.

Редно беше да приема извинението и да продължа все едно нищо не е било, но не. Разкрещях ѝ се.

Аз: Аз НЯМА да се откажа от колежа.

Г-жа Т.: Разбира се.

Аз (*подсмърчайки*): НЯМА да се загробя в Страфърд, да се хвана на работа в ски курорта и да се разкарвам с АТВ, да пуша трева, да ходя на църква и да завъдя цяло стаго деца и кози.

Г-жа Т.: Не съм казала това...

Аз (*подсмърчайки*): Проправих си път чак до Ханобер, нали? Влязох в Нюйоркския университет, нали? Аз съм първенец на випуска, вaledикториан!

Г-жа Т.: Да, да. Но...

Аз: Значи ще мога да се справя и в колежа.

Г-жа Т.: Разбира се! Естествено.

Аз (*бършейки нос с ръкава си*): За бога, г-жо Таунсенд!

Г-жа Т.: Използвай кърпичка, мила.

Аз: Ще се бърша с каквото си поускам!

Г-жа Т.: Ама разбира се.

Аз: От бебе не съм плакала.

Г-жа Т.: Това не може да е истина.

Аз: Не съм плакала от много време.

Г-жа Т.: Е, няма лошо човек да си поплаче.

Аз: Ъхъ.

Г-жа Т.: Ако някога имаш нужда пак да поговорим, на-среща съм. Аз не съм просто преподавател.

Аз (*излизайки*): Ъхъ, става. Довиждане, г-жо Т.

Излязох от кабинета на г-жа Таунсенд (съвършено нор-

ЗА ДА СИ СПОМНЯ

мално, благодаря), пропуснах кръжока по гърнчарство и се прибрах право у дома да си пиша есето, докато ми мине. Или поне докато емоциите и аз не се озовяхме на няколко километра един от друг.

Плачех, защото никога не съм била по-уплашена през живота си. Боях се, че 2-жа Таунсенд има право. Представях си сивото кълбо с неясни очертания в главата ми, което би трябвало да е моят мозък, но виждах на негово място един празен мехур, който никога повече няма да мога да използвам.

И съм уморена.

Колкото до тялото ми, там няма проблем, аз и без това не го използвам. Имам огромен задник, крака като на щраус, коса от типа „преди снимката“ и странни млечнокафяви като френутино очи. Но това няма нищо общо с мозъка. Той е истинската ми връзка със света.

Какво пречи и аз като Стивън Хокинз* да вехна бавно, блуждаейки наоколо в автоматична инвалидна количка, ръсейки гениални мисли с помощта на говорен синтезатор.

Ъфффф. Само мисълта за това ме кара да...

г;содфигс;озиерджгсерг

Не знам как другояче да се изразя в момента. И не обичам да съм в неведение. За каквото и да било. Не ми харесва да съм в неведение по принцип. Трябва във всеки един момент да съм наясно с нещата.

Точно в този момент ти се появяваш в картинката, Бъдеща Сам.

Ти си ми необходима като проявление на личността,

* Английски физик, занимаващ се основно с космология и квантова механика, който страда от тежко заболяване – амиотрофична латерална склероза – Бел. прев.

ЛАРА ЕЙВЪРИ

която – знам – някога ще бъда. Знам, че мога да надвия това нещо, защото колкото повече ти пиша, толкова по-малко ще забравям. Колкото повече ти пиша, толкова по-реална ще ставаш ти.

Ето защо днес ме чака много работа. Сряда сутрин е. Трябва да изчета седем статии за условията при определяне на работната заплата. Трябва да звънна на Маги и да ѝ напомня и тя да ги прочете, защото през трите години, откакто е мой партньор в дебатите, тя придоби ужасния навик да „импровизира“ неподготвена – въобразява си, че притежава божествена дарба да говори убедително. (И наистина е така, понякога.) А и тъпите пилци още не са нахранени. Прозорецът е открянат. Надушвам влагата и хладния въздух, които идват откъм Грийн Маунтинс. Никой друг в къщата още не е станал, но скоро ще се размърдат. Ето виж, слънцето започва да изгрява. Това поне го знам.

БЪДЕЩАТА САМ

- подвизава се под името „Сам“ или „Саманта“;
- яде само ядки и горски плодове;
- носи очила с рамки по последен писък на модата (или може би лещи?);
 - облича се с вталени костюми само в основни неутрални цветове, синьо или черно;
 - смее се рядко и винаги в ниския регистър;
 - среща се всяка седмица на коктейли с група духовити и професионално издигнати жени;
 - в леглото чете вестник „Ню Йорк таймс“, облечена в мек бял халат;
 - хората я разпознават по улиците и ѝ казват, че нейната вестникарска колонка по въпросите на международното право е променила живота им.

ДНЕШНАТА САМИ

- отговаря на „Сами“, защото никой у дома/в училище не е свикнал да се обръща към мен със „Сам“; само Дади прави изключение, но при нейното фъфлене звучи по-скоро като „Там“;

ЛАРА ЕЙВЪРИ

- поглъща всичко, което сложат отпреде ѝ, веднъж даже случайно посегна към изкуствените плодове на една църковна сбирка;
- очилата ѝ са окей, само дето са прекалено „златни“ и „огромни“ и вероятно доста тиско;
- разсмива я сериалът „Спондж Боб Квадратни гащи“ и долнопробни вицове, даже когато са разказани от глупави хора (просто не мога да се удържа, наистина е адски смешно);
- най-близката ѝ приятелка е Маги, но не съм сигурна дали наистина сме близки приятелки, или прекарваме прекалено много време заедно в класната стая и заради това някак се подразбира, че трябва да сме такива; между нас да си остане, но нейното е го минава всякакви граници;
- чете „Ню Йорк таймс“ в заведението на Лу, когато някой от клиентите го остави, защото мама и татко отказват да дават пари за вестници;
- винаги получава овации в отбора по дебати, така че поне това е някакво начало.

КАКВО НАЙ-ВЕРОЯТНО ПРОУЧВА Г-ЖА ТАУНСЕНД:

Из страницата на НПС в Уикипедия:

Неврологичните признаци и симптоми включват церебрална атаксия (нестабилна походка с некоординирани движения на крайниците), дизартрия (заваляне на речта), дисфагия (затруднено преглъщане), тремор, епилепсия (частична и цялостна), вертикална супрануклеарна парализа (неспособност за вертикално движение на очите нагоре и надолу, сакадична парализа или паралич), инверсия на съня (сънливост през деня и будност през нощта), геластична катаплексия (внезапна загуба на мускулен тонус и кратки припадъци), дистония (абнормални движения или стойка на тялото, причинени от контракциите на агонистичните и антагонистични мускули при ставите), която най-често започва с измятане на единия крак при вървеж (движенческа дистония), но постепенно обхваща цялото тяло; спастичност на мускулите (неспособност на мускулите да се отпускат, когато са с повишен мускулен тонус), хипотония, птоза (паднал горен клепач), микроцефалия (ненормално малка глава), психоза, проге-

ЛАРА ЕЙВЪРИ

сиреща геменция, постепенна загуба на слуха, биполярна дезориентация, основната и психотична депресия може да се изразява в халюцинации, делюзии, мутизъм и ступор.

Из Уикипедия, след като редактирах страницата на НПС:

Направо мамичката ви се разкатава.

(Скоро го свалиха и всичките ми привилегии като редактор в Уикипедия бяха отнети, но пък си струваше.)

МЪЖЕ ФИЛОСОФИ
ОТ БЯЛАТА РАСА, С КОИТО
(СЪДЕЙКИ ПО ПОРТРЕТИТЕ)
БИХ/БИХМЕ СЕ ЦЕЛУВАЛИ С ЕЗИК:

- Сьорен Киркегор: ах, тия устни;
- Рене Декарт: никога не отказвам на мъж с дълга коса;
- Лудвиг Витгенщайн: прическата, правият нос, хълм-
налите проникновени очи;
- Сократ: въпреки тая брада.

ШАХ ДОЛЧЕ ВИТА

Като казах, че това няма да е някоя съзливва история, излъгах. Ти вероятно вече си го разбрала, Бъдеща Сам, но като стане време да прочетеш написаното може би най-накрая ще си съумяла да обуздаваш чувствата си.

Желя Стюарт Шах. Отчаяно желя Стюарт Шах.

Стюарт Шах (съществително собствено, лице): О, майната му, най-добре просто да ти разкажа.

Представи си следната картинка: действието се развива преди две години. Като отрицател на капитализма си започнала да носиш винтидж (*добре де*, вехти) грехи: основно широките тениски на баща ти; бермуди от отрязани дълги панталони, сабото, с което майка ти работи в градината и което си отмъкнала без разрешение. Четеш много статии в списание „Нешънъл Джогеографик“ по въпроса за топенето на полярните ледове и прогонването на полярните мечки от техния обичаен хабитат; гледаш сериала „Западното крило“ на старите DVD-та на майка ти. В този конкретен ден 2-ца Сиглър (по това време твоят преподавател по английски за напреднали второкурсници) те е накарала да дадеш кратки отговори на въп-

ЗА ДА СИ СПОМНЯ

росите в края на „Роза за Емили“ от Фокнър, историята на възрастна жена, която спи с трупа на починалия си съпруг. Както и да е.

И точно тогава покрай чина ти минава някаква фигура. От нея те лъхва уханье като от човек, който току-що е бил на открито, нали се сецаш за какво говоря? Сmesiца от мирис на пот и влажен въздух, трева и кал. Когато си прекарал цял ден в помещение с климатик, можеш само от едно вдишване да познаеш кога някой е бил навън и е вършил нещо там.

Вдигаш поглед и виждаш Стюарт Шах.

Виждала си го по коридорите и преди – той е последна година, а ти си едва второкурсник от ония, дето непрекъснато преживят сандвичи на крак, вървейки към кабинета за следващия час. Той е висок, има старомодната подстрижка на момче от 50-те години и тъмни очи, влажни като речни камъчета. Оказва се, че е облечен с едно и също всеки ден, точно като теб, само дето носи черна тениска, черни джинси и изглежда страхотно. Дружи с всички и не е приятел с никого. Играе Хамлет* в училищното представление.

Сега се навежда ниско към г-ца Сиглър и тихо ѝ казва нещо. Ъгълчетата на устните му се повдигат в усмивка, докато говори. Наблюдаваш как дългите пръсти на слабите му ръце, с които се опира върху бюрото, потрепват.

Г-ца Сиглър ахва и покрива устата си с ръка. Класът вдига поглед от писмените работи. Стюарт се изправя и скръства ръце, забива поглед в краката си, а по устните му продължава да играе срамежлива полуусмивка.

– Може ли да им кажа? – пита г-ца Сиглър и го поглежда.

* Едноименна трагедия от Шекспир – Бел. прев.

ЛАРА ЕЙВЪРИ

Стюарт свива рамене, оглежда класа, а после кой знае защо спира погледа си върху теб.

– Току-що са публикували разказ на Стю. В истинско литературно списание. Разказ на един гимназист. Искам да кажа... Божичко.

Стюарт се засмива кратко, вперил очи в г-ца Сиглър.

– Списанието се казва „Плаушеърс“. Ще ми се и аз да публикувам там, приятели. Поздравете този младеж.

Класът започва неохотно да ръкопляска, с изключение на теб. Ти не ръкопляскаш. Защото си го зяпнала, а ръката ти стиска кичур коса. Въртиш се на стола и се навеждаш напред. Улавяш се как погледът ти пробягва от обувките с връзки по джинсите, през колана към загорелия врат, меките устни, веждите като изрисувани с четка на художник, та чак до очите, чийто поглед отново среща твоя.

Пламваш цялата и свеждаш очи към писмената си работа.

Той си излиза, а ти вместо да слушаш г-ца Сиглър, започваш да изписваш големи букви „С“.

По-късно в кръжока по дебат се размечтаваш на глас за него пред Мади, а тя забелязва отнесенния ти поглед; твоите пръсти, които танцуват върху произволни повърхности, беглите въздишки. „Свършено е със Сами Маккой – казва Мади. – Просто ми е любопитно. Нали разбираш, само от професионална гледна точка. Питам се какво ли е да те публикуват.“ Тая дума, *публикуват*. Тя се откъсва от устните като питие за възрастни, като сладка вишновка. *Публикуват* ще рече, че гледната точка на Стюарт върху света е толкова зряла, завършена, проникателна и завладяваща, че важните хора искат да я разгласят.

Ще ти се и твоите думи да въздействат по същия на-

ЗА ДА СИ СПОМНЯ

чин. Не в някоя измислена история – никога не би могла да напишеш такава, – а по принцип. Искаш да си дебатър (а после адвокат), така че да можеш да погледнеш света отгоре, да го разбиеш на податливи за управление части и да наместиш проблемите и техните решения като в пъзел, където всеки ще си получи заслуженото. Искаш да кажеш на хората кое е правилно, кое е реално. Стюарт вече го прави по своя си начин, а е едва на осемнайсет.

Цяла година след това, където и да мине по коридорите на Хановерската гимназия, той целият сияе. Ти по различни предлози променяш времето си за обяд, само и само да го гледаш как пъха в устата си с пръсти ролцата суши от пластмасова кутия, която си е донесъл от вкъщи, а с другата ръка държи списание „Ню Йоркър“ или други периодични издания с важни имена като „Парис ривю“, или пък романи малък формат с обехтели корици във всички възможни цветове. Запомняш заглавията и също ги четеш, за да добиеш представа какво се върти в главата му. Един-два пъти в кафетерията или другаде той те хваща да четеш същата книга като него и ти кимва като на посветен, от което обядът започна да се бунтува в корема ти.

Докато лека-полека той започва да се мярка все по-рядко из коридорите и все по-често на задната седалка на някоя джип, поел я към вировете на реката, я на парти в колежа Дартмут, я с приятели на екскурзия до Монреал. Както и е редно да бъде, мислиш си ти, защото той е толкова готин. Ти идваш отрано в училище, за да учиш, и оставаш до късно, за да си пишеш домашните. Проучваш възможностите за извънкласни занимания и независими проекти при всеки преподавател. Не ходиш по купони, където ходи той, нито си в кръга на литератур-

ното списание на Хановер, където е редактор, нито си в компанията на момичетата с висок смях и оскъдни грехи, на които той евентуално би спрял погледа си. Защото си обсебена от своите свръхамбициозни планове и, честно казано, вече не знаеш как да се отървеш от тях. И това ти разбива сърцето.

В деня на неговото дипломиране го наблюдаваш от амфитеатрално подрегените пейки как стои между родителите си с усмивка по-широка отвсякога и придържа четириъгълната си шапка на зрелостник да не падне. Последно си чула, че още едно списание, „Харпърс“, го е забелязало и е публикувало друг негов разказ. Г-ца Сиглър е обявила пред вашия клас, че той пише разкази още откакто е бил на твоята възраст и скоро се кани да издаде сборник, после роман, а след това кой знае какво още. Сега той замива за Ню Йорк, където родителите му имат апартамент. Няма да постъпи в колеж. Просто ще продължи да пише, защото вече знае с какво иска да се занимава и какво му се отдава най-добре и нищо не би могло да го спре по пътя му. Мисълта за него продължава да те хвърля в огън. Последният ти спомен за него преди окончателното му замиване е как сваля тогата си и я премята през ръка, после потъва в навалищата.

И това е всичко, чак до тази сутрин. Точно така, Бъдеща Сам. Минаха цели две години и аз го видях тази сутрин.

Тъкмо хранех тъпите пилци заедно с Харисън, Бет и Дави (защото дори когато е техен ред да вършат къщната работа, това автоматично се превръща в мое задължение), когато Палето изведнъж заряза с каквото там се занимаваше в задния двор, заобиколи къщата и хукна надолу по склона. Известно време следях с поглед кучето,

ЗА ДА СИ СПОМНЯ

докато се спускаше към шосето. То взе да припка редом с някакъв минувач, което не беше нещо необичайно. Нашето тясно и криволичещо планинско шосе е само с две платна и много завои и е така притиснато от планината, че не позволява на колите да вдигат висока скорост. Затова по него непрекъснато се срещат велосипедисти или тичащи за здраве хора, които често идват чак от Хановер, който е на двайсет минути. Този пешеходец обаче носеше черна тениска и черни джинси. Имаше тъмна коса и кафяви обувки. Присвих очи да го видя по-добре, но пак не бях сигурна.

После Палето се върна, а ние с Дави, Харисън и Бет се натъпкахме в пикапа и потеглихме към началното училище, където щях да ги оставя преди да продължа към града. По пътя подминахме човека в черно, който вървеше отстрани. Намалих скоростта и всички извихме вратове назад да го огледаме. Стюарт ни помахна, гледайки иззад слънчевите очила. Брат ми и сестрите му помахаха в отговор. Аз само забих поглед напред и едва се сдържах да не се разпищя.

Цял ден потискам писъка в гърлото си, но вече едва се сдържам, а точно в този момент Маги отваря дебата като говорител от името на пропозицията. Добре, преглъщам писъка си някак, но продължавам да виждам лицето му на фона на утринната Тър Валс; ръката му, която маха; устните, които се разтягат в усмивка, щом ме разпознава.

Стюарт Шах се е завърнал.

ЧАКАЛНИЯТА

Вече втори ден от Стюарт няма и следа. Оглеждам се за него по пътя към училище и обратно, около завоя при Сентър Хил, по всяка извита автомобилна алея сред гъбовете, брезите и кленовете, във всяка кола, която минава покрай Кънектикът ривър. Търся го по улиците на Хановер – дали не излиза от заведението на Лу, или седи на някоя пейка в кампуса на колежа Дартмут, четейки книга. В този град не са много момчетата с индийска кръв и черни джинси, но аз все пак откривам две – той не е нито едно от тях.

Сега цялата ни фамилия е пред лекарския кабинет, с изключение на татко, който е на работа. По-точно сме пред кабинета на педиатъра д-р Нанси М. Кларкингтън на „Лайм Роуд“ 45 и аз вече съм погълнала пет чаши вода от малкия автомат. Има известна вероятност след прегледа да се наложи да опразня шкафчето си в училище и да прекарам остатъка от дните си затворена у дома като частен ученик. Освен ако лекарката не ми даде исканата от директора Родчайлд бележка. Дори не искам да си помисля какво би било, ако си тръгна без проклетия подпис

ЗА ДА СИ СПОМНЯ

на д-р Кларкинзтън върху проклетата бележка.

Мама сега до мен и чете някакво клокарско списание, в което се говори за клоки около разни знаменитости. Стените са покрити с фототапети с гледки от джунглата. Бет, Харисън и Давиен са коленичили пред аквариума и гледат рибката, защото са още деца и не знаят какво е целият ти живот да е в намазаните с лосион ръце на педиагъра от малко грагче.

Мама (съществително собствено, жена, 42): дребничка, с мека като пух тъмна коса, която те е родила. Прилича на елф от книгите на Толкин и има бръчици от смях. Когато не е на работа, ще я откриеш с калните гумени ботуши у дома в двора, където сади зеленчуци, пустосва зайците, че са налазили градината ѝ, запушва с кълчица дупките в навеса/къщата или мята пръчка на Палето. През зимата ще я намериш сгушена на нейния любим кожен диван, увита с одеяло.

Харисън (съществително собствено, брат, 13): грамадно полумомче-полумъж с къщоцави крайници, нещо в катеренето по дърветата, с гъсти кестеняви къдрици също като моите и шкембе пълно с макарони и сирене. Ще го откриеш или при шестокласниците, или да играе на видеоиграта „Майнкрафт“, или да се чумери някъде навън, защото няма възможност да играе на „Майнкрафт“.

Бет (съществително собствено, сестра, 9): на пръв поглед умалена версия на мама, но доколкото ни е известно е била спусната от извънземните с цел проучване на нашия вид. Ще я откриеш в нейната къщичка на дървото, странна конструкция от пръчки, или на последния ред в четвърти клас, където издава бибипкащи звуци или пише домашното по математика на Харисън срещу заплащане с карамелени бонбони.

ЛАРА ЕЙВЪРИ

Давиен (съществително собствено, малкото сестриче, б): още едно умалено копие на мама, но с характеристиката за Хари и мен здрава конструкция. Ще откриеш, че е най-популярната сред първокласниците; обича да облепва всичко в стикери с лъскави камъчета и все още тъне в благословено неведение, че навикът на брат ѝ и сестрите да крещат „Изненада!“ при всяко нейно влизане в стаята е резултат на една злощастна случайност: те тримата са подслушали разговора на мама и татко при установяването на непланираната поредна бременност на мама.

Всички сме пред кабинета на д-р Кларкингтън, защото лекарката трябва да се произнесе дали съм достатъчно здрава да пътувам цяла нощ до Бостън следващия месец, където се провежда Националният турнир по дебати, и дали състоянието ми позволява да завърши учебната година.

Отговорът е очевидно „да“, защото я ме виж. Така де, ти не можеш да ме видиш, Бъдеща Сам, но на външен вид всичко си ми е наред. Е, понякога се налага да тръскам ръце и крака, защото отказват. Освен това очните ябълки ме болят. Според мен обаче причината за второто е, че чета прекалено много. Пък и на кого са му прилягвали ръце и крака на турнир по дебати. Стигат ти само памет и глас.

Ако обаче д-р Кларкингтън каже, че съм твърде болна, това ще има две главни последствия:

(1) Ако не отида на турнира по дебат, няма как да спечеля, и (2) ако не спечеля, тогава есетто ми за пред Ню-Йоркския университет (на тема колко здраво работя за победата) ще излезе чиста лъжа, а аз ще постъпя в университета с репутацията на лъжкия. Без да споменаваме, че цялото ми старание в училище ще отиде на вятъра. Ако не бях стояла затворена с часове в класната стая след

ЗА ДА СИ СПОМНЯ

училище и през уикендите, сега можех да съм популярно секси гадже. Освен това ми е в кръвта да побеждавам, човече. Винаги съм се стремяла към победа. Когато Харисън за първи път ме би на шах (стана тая година), аз се самонаказах вече да играя само дама. Но това изобщо не е всичко.

Не успея ли да изкарам учебната година до края, успехът ми ще се понижи.

Ако успехът ми се понижи, управата на Хановерската гимназия ще преоцени моя статус на първенец на випуска.

Загубя ли статуса си на вaledикториан, родителите ми ще разберат, че губя контрол върху нещата... и може да не ми разрешат да постъпя в колеж наесен.

Ако не постъпя в колеж, тогава... Всъщност този вариант изобщо не съм го мислила. Представа нямам какво ще правя тогава. Сигурно ще измина 3500-километровия туристически маршрут „Преходът по Апалачите“, екипирана само с палто и малко пастърма, надявайки се да започна нов живот някъде в Канада.

Сигурно защото нещо в мен постоянно ме подтиква да бъда изключителна. Ще ми се да вярвам, че ако се трудиш здравата и имаш правилно мислене може да станеш какъвто си поискаш. Като Стюарт например.

Представи си ужаса, ако ме спрат от училище, а после случайно се натъкна на него и по някакво чудо успея да го заговоря, без да изпадна в психеделичен транс.

Сами: О, здрасти, Стюарт! Какво е това, новият роман на Зејди Смит* ли?

* Британска писателка, родена 1975 г., прочула се още с дебютния си роман „Бели зъби“ – преди да е завършен, голямо издателство сключва шестцифрен договор за неговото публикуване. – Бел. прев.

Стюарт: Здравсти, Сами. Брей, наистина позна. Изумителен е. Ами ти! Поразителна си. От теб са останали само едни очила.

Сами: Благодаря. Ти също не изглеждаш никак зле.

Стюарт: Какви са новините около теб? Май те чака едно от най-престижните състезания по дебат в страната?

Сами: Не. Няма да участвам.

Стюарт: Така ли? Много жалко. А с какво се занимаваш?

Сами: О, просто си боледувам. По цял ден.

Това просто не може да се случи.

На път към лекарския кабинет предложих да се отбием до кооперативния пазар, за да купим голям букет цветя за д-р Кларкингтън, но мама само ме изгледа многозначително, сякаш казваше: „Нали ти трябваше да си умната в семейството?“.

Чувствам се ужасно глупаво, защото всички сме изтупани в официалните си дрехи – после отиваме на конфирмацията* на Харисън. Казах на мама, че изглеждаме все едно специално сме се наконтили за пред лекарката и това е супертъпо.

А тя: „Просто ще кажем на д-р Кларкингтън, че сме католици“.

Аз, естествено, ѝ викам: „НЕ, това е ПОСЛЕДНОТО, което би искала да кажеш на човек на науката“.

Мама въздъхна. „Остави ме на мира, заслужавам да се отърва от работните дрехи поне като излизам сред хора.“

* Религиозен обряд при католици и протестанти, когато в църковната общност се приемат младежи, навършили определена възраст – Бел. прев.

ЗА ДА СИ СПОМНЯ

„Все едно иначе по цял ден ходим по пижами“, викам.

А тя: „Случвало ли ти се е, докато чакаш на опашката в бакалията, някой старец да ти покаже бенката на задника си само защото с работните дрехи приличаш на болногледача?“.

„Туш.“

Между другото, Бъдеща Сам, мама все още не се е върнала в болногледача. И все още работи на рецепцията в Медицинския център в Дартмут.

Продължаваме да чакаме.

Есемес от Мади: Къде си?

Аз: Ще се върна навреме за практиката по дебат.

Но това може и да не е истина, може никога вече да не участвам в практика по дебат. Все пак имам някакво добро предчувствие. Току-що попаднах на ето този цитат от моя любим политически теоретик, Ноам Чомски: „Оптимизмът е стратегия за създаване на по-добро бъдеще. Защото, ако не повярвате, че бъдещето може да бъде по-добро, едва ли сте способни да предприемете нещо и да поемете отговорността да го направите такова“.

Мади вече похарчи парите от рождения си ден, за да купи и на двете костюми в подходящи за Националния турнир по дебати цветове – тъмносин за мен и бледоморав за нея; и двата са трепач. (Ще ѝ върна парите щом продам някои от томове на Платон на първия срещнат оцъклен първокурсник в Дартмут, когото преди това съм убедила, че са жизненоважни за часовете по философия.)

Освен това за нас излезе хвалебствена статия в училищния вестник. Така нещата станаха съвсем официални. И какво ще правят сега – ще пуснат опровержение, че

Сами Маккой вече не е в отбора и на нейно място е Алекс Конуей?

Да, точно това ще направят.

Боже, направо ми се иска да пробия стената с юмрук.

„Ийст Кост Дибейд“, водещ блог и бюлетин на дебатъорския клуб в гимназията на Ийст Кост, ни нарече „победоносния отбор“. Става дума за Мади и МЕН, не за Мади и Конуей.

Допреди година Алекс Конуей дори не беше *започнала* да се занимава с политика! А сега малката кучка участва в „Модел ООН“ като делегат на *Дания**!

Вече ти казах, че състезанието ми е в кръвта.

Божичко, сестрата извика моето име. Чао.

(Харисън, обичам те, но ако ми отмъкнеш лаптопа и прочетеш дори думичка от това, ще кажа на мама и татко, че ставаш в два часа всяка нощ, за да играеш „Майнкрафт“.)

* Образователна симуляция и/или академично състезание, чрез което учениците опознават дипломацията, международните взаимоотношения и Организацията на Обединените нации. Всеки от тях представлява дадена страна членка, политически организации и даже някои политически лидери – Бел. прев.